Dl. Ramasetter Róbert
Budapest
I. Disztér 2. II. 8.

Ára 4 lei

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj-Kolozsvár, St. Baron L. Pop, (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977
Sz. N. Sz. — — 558
A kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

ÚJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában
Egész évre — — 850
Félévre — — 400
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pávaudvaron és vidéken 4 lei
Bukarestben — —
Csehszlovákiában
Egy hónapra — cs 30·—
Egy szám — 1·50

1924 október 6 Hétfő | Cluj-Kolozsvár ★ VII. évfolyam ★ 225. szám | 5685. Tisri 8

Utópiától a tett felé

Az eszméket emberi belátás és anyagi szükségszerüségek hozzák létre. Az emberek többsége eleinte csak elvont teóriákon lovagló gondolkodók agyrémeinek minősiti őket, nem látva meg a szükségszerüségeket, nem gondolva arra, hogy az eszme is az élet egy darabja, melyet reális adottságok determinálnak. Ilyen abszurd eszmének fogták fel a legtöbben egy bécsi politikus gondolatát is, mely az európai egyesült államokra vonatkozott. Calergi-Coudenhove gróf volt az, aki konkrét formában először vetette fel az európai egyesült államok eszméjét, rámutatva arra, hogy a népeket a mai európai káoszból, melynek előidéző okát elsősorban a nemzetek gazdasági önzésében kell keresnünk, egyedül az európai területek egységesitése vezetheti ki. Ma, amikor a pacifista jelszó ugyszólván divattá vált, igazi pacifizmust a rideg soviniszta-nacionalista keretek között megteremteni lehetetlen. Lehetetlen, mert a nemzetek történelme és lélektana nem jutott el és aligha fog eljutni arra az ethikai álláspontra, hogy magáért az eszme szépségéért lemondjon a „sacro egoismo" gyakorlati alkalmazásáról. Ez csak ugy lehetséges, *ha az ethikai igazságot gazdasági tények támasztják alá.* E gazdasági tény pedig nem lehet más, *mint Európa termelési egysége,* mely azonban nem von gátat az egyes nemzetek szabad kulturális és nemzeti fejlődése elé.

Figyelő embernek látnia kell, hogy London és Genf a maga határozataival, leszerelési és jóvátételi törekvéseivel gyenge félmegoldásokig jutott csak el. Amig e határozatoknak nemzeti fegyverkezésekkel kell érvényt szerezni, amig e határozatok csak az egyik fél számára jelentenek megoldást, addig a Macdonaldok és Herriotok pacifizmusa olyan eszmének fog bizonyulni, melynek ugyan keserü szükségszerüség a szülője, de nem hatol el a dolgok velejéig s nagyon is magán hordozza az opportunitás bélyegét.

Coudenhove-Calergi gróf eddig csak álmodozásnak tünt eszméje jelentős etaphoz érkezett. Nitti, Olaszország volt külügyminisztere, a Mussolini előtti Itália legjelentősebb államférfia, aki egy modern Cicero bátorságával mutatott rá az európai „béke" véres igazságtalanságaira, a „Newyork Times" tudósitója előtt kijelentette, hogy a legközelebbi időben meginditja mozgalmát az európai egyesült államok megteremtésére. Az álmodozó eszméje igy közeledik a valóságok világához, melynél — Carducci mondotta — az álmok világa sem gazdagabb, hiszen az élet, a realités foglalata az egek azurjának, a tengerek szikrázó mélységeinek, miként az emberi lélek és ez anyagi világ fertőjének is. Bizonyos, hogy egy olyan reál politikus, mint Nitti, aki végigjárta a európai diplomácia és nemzetközi politika cselszövényeinek iskoláját, nem ragadtatja — még hiuságból sem — magát arra, hogy életképtelen eszmék propagálója legyen, ha éles füle nem hallaná ki a mai európai vajudásból és egymással farkasszemet néző törekvésekből a jövendő parancsszavát, ha az európai népek fermaradásának lehetőségét nem ebben és csakis ebben az eszmében látná.

Nitti a bomlásban, mely a mai európai civilizáció osztályrésze, a európai népek reneszánszát reméli ettől a hatalmas, formativ politikai ujjáalakulástól. A reálpolitikus is meglátta immár, hogy a fegyver semmit sem intézhet el többé európai népek között, mert nem tudja megváltoztatni a gazdasági és termelési viszonyok eredendő adottságait, mert népekmentalitását és munkaerőt, specializalódott és még specializálódásra váró energiákat — ha csak végleges el nem pusztitja ezeket — nem tudhat eredeti útjaikról kitéritni. A pacifizmus ma már nem szentimentális, érzelmi állásfoglalás; a pacifizmus: az egyetlen reálpolitikai lehetőség. Ezzel a ténnyel ma már a végóráit élő reakció is számol. Számol Németországban, ahol a jobboldal is megszavazza a Ruhr-javaslatot, számol még a kis Litvániában is, ahol Szmetona, a volt elnök élesen elitéli a rendőrminisztérium azon kisérletét, hogy a zsidó nemzeti tanács akcióját rendőri avatkozással próbálja megoldani

Mindenesetre érdekes történelmi jelenség, hogy az európai egyesült államok ötlete Napoleon terveinek fókuszában is helyet foglalt s hogy nemvalósult meg, ennek az ő egyéni bünein kivül kétségkivül az volt a fő oka, hogy a fegyverrel leigázott nemzetek még a nemzeti élet hajnalát élték. Paradoxonnak hangzik, de valóság, hogy a mai európai konstelláció azért érett arra, hogy egy egyesült állam közösségébe forrjon össze, mert az európai népek nagyrésze elérkezett nemzeti kulturája és civilizációja zenitjére; e civilizáció keretei annyira meglazultak, hogy felfrissülése csak egy hatalmas expanzióban, egy tudatos keresztesződés álta képzelhető el. Történelmi tradiciót tehát nem nélkülöz Nitti akarása, bár a történelmi mult nincs vonatkozásban a mai eszmével, mert a mainak nem hatalmi jellege van, hanem: szociális és gazdasági.

A kicsinyesek, az emberi gonoszságra épitők pesszimizmusa természetesen mindent meg fog tenni arra, hogy az európai egyesült államok eszméjét, még Nitti propagandája mellett is — merő képzelgésnek bélyegezze meg. Mindig voltak és nagyon sokan voltak olyanok, akik saját kicsi egyéni voltuk korlátjaitól nem látták meg az emberiséget. Ezek azonban a történelem „quantité negliable"-ja, mely mindig a döntő egységhez pártol. Az ébredő Kelet, melynek világot rengető ereje most bontakozik az orosz pánszlávizmus és Kina polgárháborüban, India passziv ellenállásában; a nyugati népek gazdasági és kulturális lemorzsolódása majd felébreszti őket. Ha minden jól, illetve kellően rosszul megy: még napjainkban. És hogy minden rosszul fog menni: ez bizonyos!

Salamon László

Nincs fedezet a tisztviselők fizetésemelésére

Összeállitották az uj költségvetést

(*Cluj-Kolozsvár,* október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A köztisztviselők fizetésének emelését az ország konszolidációja érdekében valónak tartottuk. Annál feltünőbb, hogy a kormány az egyre fokozódó drágaság ellenére is csak igérgetésekkel biztatja a tisztviselőket, akiknek ügyében tegnap tanácskozások folytak a pénzügyminisztériumban.

Az erre vonatkozó bukaresti jelentésünk igy hangzik: A pénzügyminisztériumban tegnap ülést tartott a minisztériumok átszervezését végző bizottság Gheorghiu pénzügyi államtitkár elnöklete alatt, aki ismertette Bratianu Vintila pénzügyminiszter koncepcióját az uj költségvetés összeállitására vonatkozólag. A tisztviselők fizetésére nézve a pénzügyminiszter nem döntött még. Bár szeretné emelni a közszolgálati alkalmazottak illetményeit, attól tart, hogy erre nem talál fedezetet, másrészt pedig a tisztviselők fizetésemelése maga után vonná a drágaság fokozódását is, mint az a legutóbbi fizetésjavitás alkalmával is szisztematikusan bekövetkezett, ugy, hogy a fizetésemelés nem sokat segitene a tisztviselőkön.

Németországot decemberben felveszik a népszövetségbe

Hogyan folyt le a népszövetség zárülése? Elhalasztják a leszerelési konferenciát. Még októberben kibocsátják a német kölcsönt

(*Genf,* október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Ma ünnepélyes keretek között berekesztették a népszövetség ülésszakát. A záróülés elején lord Parmoor bejelentette, hogy felhatalmazást kért Londonból arra, hogy Genfből való elutazása előtt az angol kormány nevében aláirhassa a döntőbirósági jegyzőkönyvet. A kinai delegátus közölte a közgyülésel, hogy kormányának szigoru utasitása szerint, minthogy nem választották be a népszövetségi tanácsba,

Kina ki fog lépni a népszövetségből.

Végül a népszövetség tiztagu bizottságot küldött ki a leszerelési konferencia előkészitésére. A bizottság már novemberben összeül.

Francia politikai körök szerint valószinü, hogy a népszövetséget az év végén két-három napi rendkivüli ülésszakra fogják összehivni Németország felvétele érdekében. Nem lehetetlen, hogy

a leszerelési konferencia nem 1925 májusában, vagy juniusában lesz,

hanem néhány hónappal később fogják megtartani. Genfben ugy vélekednek, hogy a népszövetség csak januárban ülhet össze rend kivüli közgyülésre, melyen Németország felvételét fogják megtárgyalni.

Motta svájci köztársasági elnök a záróbeszédben azt mondotta, értesülése szerint a német kormánynak az az elhatározása, hogy legközelebb belép a népszövetségbe. Ez a jelentés kedvező előjele annak, hogy a népszövetség ugy a szellemi emelkedettségnek, mint

Európa politikai megujhodásának kifejezője, melyből üdvösség fakad az utókorra.

Páris, október 4. A Havas-ügynökség jelenti: Németország népszövetségi memorandumára a párisi és londoni kormányok megegyezése után adják meg a választ. Herriot még Genfben világosan kifejtette, hogy nem ellenzi Németország felvételét, követeli azonban, hogy a németek effektiv biztositékokat nyujtsanak arra, hogy a Dawes-tervben előirt kötelezettségeiket őszintén teljesiteni akarják. A háborus felelősség kérdésére Németország nem térhet vissza, mert a békeszerződés már megállapitotta a bünösségét.

London, október 4. Marx kancellár a „Daily Express"nek adott interjuban kijelentette, reméli, hogy Németország nemsokára belép a népszövetségbe.

Németország csak egyenlő elbánást kiván a többi nagyhatalmakkal.

A „Times" szerint a német kölcsön nyilvános kibocsátása már október közepén megindul. Morgan és társa nyitkoztak, hogy Anglia, Franciaország és Belgium felhivására hajlandók a német kölcsön elhelyezésében közreműködni, különösen annak a résznek az elhelyezésében, amely Amerikában kerül kibocsátásra. Morgan a kölcsön alapjául szolgáló garanciákat kielégitőknek tartja.

Impressziók az uj Palesztinából

Irta dr. Pollák Sándor

III.

Az erdélyi zsidóságot bizonyára leginkább az elhelyezkedési lehetőségek érdeklik. Milyen iparágak számára nyilik fejlődés az uj őshazában, milyen foglalkozás mellett lehet remélni szilárd megélhetési bázist, van e még ipar, amelynek szorgalmas művelése kilátást nyujthat arra, hogy fiatal emberek családjaikat elláthatják és gyermekeiket nagyobb gondok nélkül fölnevelhetik.

Elhelyezkedési lehetőségek

A kérdésre a legteljesebb optimizmussal lehet válaszolni. Igenis, minden *kereseti téren van mód az elhelyezkedésre*, a szabad pályák, mint az ipar és kereskedelem kiaknázatlanok. Nemcsak hogy tulzsufoltság nincs, de a kulturának mai kezdetleges fokán kereslet van mindenféle ipari tevékenység körül. Tőkével, szorgalommal és szivós kitartással *a megvagyonosodásnak minden alapja és lehetősége megvan Palesztinában.*

Kevés kivétellel ugyszólván minden ipari pályán lehet boldogulni. Az országban erős, fokozott épitőmunka folyik, az európai és amerikai országokból intenziv bevándorlás van és nemcsak a bevándorlók érzik az emelkedett életnivó szükségét, hanem a palesztinai őslakók is, zsidók és arabok egyaránt. Az uj, dolgos élet, amely most zajlik és kialakulóban van, követelik a különböző élet szükségleteket. Ma még expert utján lehet beszerezni ezeket, de ha Palesztinában állitanák elő, ezzel a fogyasztó piac csak bővülne.

Miben van hiány?

Találomra emlitem meg, milyen üzletek és ipari vállalkozások számithatnának nagy fogyasztó közönségre és ilyenképen üzleti vagy ipari rentabilitásra.

Mindenekelőtt *modern szállodák.* Az országban ugyanis kevés jól és komforttal berendezett szálloda van üzemben. Európai turisták nem is ezeket veszik igénybe, hanem a pensiókat, de ez viszont olyan intézmény, ami nagyon feszélyezi a szabad mozgáshoz szokott európai embert.

Hiány van férfi és női *divatüzletekben.* Aki nem egészen primitiv módon öltözködik, kénytelen Alexandriából, vagy Kairóból beszerezni ingeit, harisnyáit, kalapját, nyakkendőjét és egyéb divatcikkeit.

Szükség lenne *mosódákra.* Jobb *asztalosműhelyek* is elkellnének, továbbá *pékműhelyek*, ahol a pompás palesztinai lisztből szép és jóizü süteményt készithetnének. Elkellenének jobbfajta *vendéglők*, föltétlenül szükség lenne olyan *szabókra*, akik európai szabásu öltönyöket tudnának előállitani, *cipészek* kellenek, mert ami cipő kint készül, mind primitiv, bakancsszerü. Kellenének ügyes *fehérneművarrónők*, kellenének jó *gépműhelyek*, *szerelőműhelyek*, amelyek feltétlenül prosperálhatnának az ujjáépülő országban.

Milyen nagyiparra van szükség?

A nagyipar közül elsőrangu szükség volna egy *sörgyárra*, vagy nagyobb *sörfőzé* felállitására. A nyersanyagot, a komlót és árpát az ország bőségben tudná nyujtani, igy azonban kénytelenek Münchenből hozatni a drága és nem is valami különösen jó bajor sört, aminek export részét tudvalevőleg gyöngeminőségü szesszel konzervélják és sok esetben valósággal élvezhetetlenné teszik.

Szeszgyárak sincs, holott a szeszfogyasztás nagymérvü Palesztinában, ahol a fütésnél és világitásnál petróleumkivonatot, ugynevezett *petromaxot*, használnak és a gázfejlesztéshez szeszt kell igénybe venniök, amit külföldről hoznak be.

Gyufagyár sincs az országban. Csehszlovák, svéd és olasz gyufa fogy nagy mértékben, pedig nem is nagy berendezési költséggel itt is elő lehetne állitani ezt az elsőrendü konzumcikket.

Textil- és bőripar számára kimerithetetlen lehetőségek nyilnak. Rengeteg hosszuszőrü juh és kecske annyi nyersanyagot tudna szolgáltatni, hogy az ország lakosságának ruhaszükségletét ki lehetne belőle elégiteni. A *szücsipar* is jól érvényesülhetne. A tenger kagylóiból emlék- és diszmütárgyakat lehetne gyártani. A „Becalel" csak olaj fából és fémből készíti tárgyait és leginkább himzéssel és szőnyegkészitéssel foglalkozik.

Jól érvényesülne a *szalmafonóipar.* A szalmakalapokat importálják az országba, holott a legjobb minőségü szalmát éppen Palesztina földje adja. Az országban a turbánon kivül alig van más fejviselet a szalmakalapnál. Egy kalapgyár, amely erre rendezkedne be, gyors tempóban tudna fejlődni.

Feltünt a *nádipar* hiánya, holott a mocsarak tele vannak náddal.

A mezőgazdaság jövedelmei

Legnagyobb arányu elhelyezkedést mégis csak a mezőgazdaság nyujthat, abban az esetben, ha megfelelő tőkével, szorgalommal és kitartással rendelkezik a mezőgazdasági vállalkozó. Ma nagyon rentabilisek: a narancs-, a dohány-, a szőlő-, a datolya- és mandulatermelés, elsősorban azonban a *tejgazdaság. Sajtot még sem termelnek Palesztinában.* jóllehet a juh- és kecsketejből a legjobb sajtfélék állithatók elő.

Rengeteg parlagon hagyott föld van az országban, amin nagyon kedvező *dinyeterméseket* lehetne elérni, ha a földet nemesitett dinyefajokkal ültetnék be. Erre sem gondol azonban senki.

Vallásos élet

Ami a vallásos életet illeti, örömmel konstatáltam, hogy a vallásos élet Palesztinában a bevándorlottak között mindjobban tért hódit. Tel-Avivban, ahol a vallástalanoknak hiresztelt chalucok ezrei élnek, szombaton olyan abszolut nyugalom van, mint amilyent a Biblia parancsol. Az emberek ünneplőben sétálnak az utcán, senkit égő cigarettával vagy szivarral a szájában nem lehet látni. A zsidó tradiciókat mindenki tiszteli és becsüli.

Ugyanezt tapasztaltam *a kolóniákon is*, ahol tudvalevőleg a vallás mindenki magánügye. Érdekes megfigyelést tettem Rub El Naszrában, az erdélyiek kolóniáján. Nemrégiben ugyanis Hirsch Lázár volt kolozsvári metszőt szerződtették ide és amikor erről tudomást szereztek a szomszédos Merchaviában, ahol csupa Oroszországból bevándorolt chaluc él, azonnal átüzentek, hogy ők is igénybe kivánják venni Hirsch Lázárt, nemcsak mint metszőt, hanem olykor mint előimádkozót is.

Mindenütt, ahol vallásos elemek jutnak a vallással szemben közömbösek közé, ott a vallás tért hódit. Különösen abban az esetben, ha a hagyományt tisztelők a vallás kérdésében megértéssel és szeretettel viseltetnek.

Törvény, melyet a kormány halogat, az ellenzék sürget

A kormány nem szavaztatja meg a választójogi javaslatot, hogy ne legyen kénytelen elhagyni a helyét

(*Bucuresti-Bukarest*, október 4 *Az Uj Kelet tudósitójától*) A tegnapi minisztertanácsi, amelynek határozatairól már tegnap beszámoltunk, szokatlanul heves lefolyásu volt. A trónbeszéd szövegének megvitatásakor Duca külügyminiszter összekülönbözött a kormány többi tagjaival és a szó szoros értelmében faképnél hagyta az egész minisztertanácsot. Hogy a nézeteltérésre mi adott okot, erre csak következtetni lehet, mert a zárt minisztertanácsi ülésről kiadott hivatalos kommüniké teljesen elhallgatja ezt az incidenst, sőt még a trónbeszéd tartalmából sem közöl egyetlen részletet sem.

A választójogi javaslat kimaradt a trónbeszédből

Jól értesült körök a kormánynak ezt a szokatlan diszkrécióját a miniszterelnöknek külföldön való tartózkodásával hozzák kapcsolatba és magától értetődőnek tartják, hogy a kormány fejének távollétében a minisztertanács félő óvatossággal szövegezi meg nyilatkozatait. A nagy titkolódzás ellenére is annyi mégis kiszivárgott, hogy a trónbeszéd az őszi ülésszakban tárgyalásra váró törvényjavaslatok között nem fog említést tenni a választójogi reformjavaslatról. Más szóval ez annyit jelent, hogy a kormány egyelőre nem akarja megszavaztatni torz liberálizmusának legujabb és legdédelgetettebb szörnyszülöttét, a választójogi reformot.

Haladás háromszáz évvel visszafelé

Ez a „reform" ugyanis semmiféleképen sem szolgál rá a nevére. Sokkal inkább lehetne retrográd javaslatnak nevezni, mert ha törvény lesz belőle, akkor ujra visszatérnek a régi idillikus és patriarchális idők, amikor a honatyák minden „fölösleges" és zavaró ellenzéki közbeszólás nélkül csendes pipaszó mellett igazgatták a haza sorsát. Hogy a hazát alkotó népek egyáltalában nem óhajtják vissza az ilyenféle patriarchális igazgatást, azzal a liberális párt ugylátszik keveset törődik. Az uj választójogi javaslat ugyanis a modern idők szellemének megfelelően lajstromos lesz. Éppen olyan lesz, mint a nagy nyugati demokrata államok választójogi rendszere — *egy hajszál eltéréssel.* Mondanunk sem kell, hogy éppen az a hajszálnyi eltérés a nyugati demokráciától jellemzi legjobban a mai kormányzási rendszert. A szavazásra váró javaslatnak ugyanis legfőbb rendelkezése kimondja, *hogy a kisebbségben lévő politikai pártok csak akkor juthatnak mandátumhoz, ha az illető kerületben egyetlen lista sem jut abszolut többségre.* A lajstromos szavazási rendszernek pedig éppen ennek az ellenkezője. Éppen azért van szükség lajstromos választási rendszerre, hogy lehetőleg egyetlen egy szavazat se jusson kárba és hogy a kisebbségi pártok az egyes választási kerületekben elért összes szavazataikkal arányosan juthassanak be a parlamentbe. A liberális választási törvényjavaslat ezzel szemben csak akkor juttatja mandátumhoz a kisebbségi pártokat, ha az illető kerületben a többségi lista nem érte el az abszolut többséget. Aki pedig jól ismeri a liberális választások gyakorlati részét, annak nem lehet kétsége azirán t, hogy a hivatalos lista mindenütt eléri az abszolut többséget és igy még annyi ellenzéki képviselő sem juthat be a parlamentbe, mint amennyi az egyéni választási rendszer segitségével bejutott.

A legérdekesebb parlamenti paradoxon

Természetes, hogy ez ellen a barbár törvényjavaslat ellen egyformán fel vannak háborodva az összes ellenzéki pártok és ha tárgyalás alá kerül, élénk tiltakozást fog kiváltani kisebbségi körökben is, amelyeket talán a legjobban érint ez a probléma. És itt kapcsolódik bele a kérdésbe egy érdekes szimptóma, amelyre az egyes országok parlamenti történetében nem igen volt példa. A kormány, amelynek legbüszkébb alkotása a választójogi javaslat, *el akarja odázni a javaslat tárgyalását* és az ellenzék, amely a szó szoros értelmében irtózik ennek a javaslatnak a szellemétől, *akár még ebben az órában is segitené törvényerőre juttatni.* Ezt a paradoxont az uj alkotmány egy szakasza teszi érthetővé, amely világosan kimondja, hogy *a választási reform megszavazásával egyidejüleg a kormánynak el kell hagynia helyét, fel kell oszlatni a parlamentet és ki kell irni az uj választásokat.* Ez az oka annak, hogy a kormány ebben az ülésszakban nem is fog előhozakodni az uj törvényjavaslattal. A liberális párt legszivesebben a még rendelkezésére álló két esztendőnek — két esztendő mulva letelik az alkotmányban előirt négyesztendős kormányzási szeszió — utolsó hónapjaiban szavaztatná meg a reformot. A reform megszavazásának ilyen hosszu időre való halogatása azonban korántsem ilyen egyszerü dolog. Az ország közigazgatási rendszerének teljes zürzavara, amely legfőbb oka volt egyébként a beszarábiai eseményeknek is, sürgősen szükségessé teszi a közigazgatási reformjavaslat letárgyalását és megszavazását. Csakhogy a közigazgatási javaslat a választójogi javaslattal annyira szorosan összefügg, hogy külön-külön még csak hozzá sem lehet kezdeni egyiknek a tárgyalásához sem.

Optimista ellenzéki körök véleménye szerint a kormánynak ebből a sulyos dilemmából önként kinálkozik a kivezető ut. A kormány gazdasági rendszere ugyanis minden vonalon csődöt mondott s a kormánynak a legrövidebb időn belül rá kell jönnie arra, hogy minden feltétel nélkül el kell hagynia helyét, ha csak nem akarja teljes csődbe juttatni az országot. Igy legalább megszabadul a dilemmájától.

Ujabb letartóztatás a Matteotti-ügyben

Marseilles, október 4. Olasz megkeresésre a francia hatóságok letartóztatták Maloria volt hadseregfőparancsnokot. A magasrangu katonatiszt ellen az a vád, hogy bünrészes Matteotti szocialista képviselő meggyilkolásában. Maloriát holnap adják ki Olaszországnak, ahol a többi gyanusitottakkal egyidőben kerül biróság elé.

Csicserin a jövő héten Varsóba utazik

Varsó, október 4 Csicserin közölte a lengyel kormánnyal, hogy a jövő héten Varsóba utazik a postaegyezmény és a kereskedelmi szerződés ratifikálása ügyében. A ratifikálással egyidejüleg fog megtörténni a szovjetkormány elismerése Lengyelország által.

Irányváltozás a kormány iskolapolitikájában?

Anghelescu, Duca és Tatarescu miniszterek tárgyaltak a német képviselőkkel. Csak a közoktatásügyi miniszter vonhatja meg a kisebbségi iskolák nyilvánossági jogát

(*Bacuresti-Bukarest*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától*) Az erdélyi németek parlamenti pártja egy héttel ezelőtt memorandumot intézett a kormányhoz, amelyben valamennyi németlakta vidék iskolapanaszait előtárja. A memorandum ügyében tárgyalások indultak meg a kormány és a németek között. Péntek délután tanácskozást tartottak Anghelescu, Duca és Tatarescu miniszterek a németek képviselőivel. Tatarescu miniszter kijelentette, hogy az uj állami népiskolai törvényt a legl¢ojálisabb módon fogják megvalósitani.

Az anyanyelvnek az óvódában és a népiskola első két osztályában használata

integráns részét képezik a törvényben. A jövő héten megjelenik a végrehajtási utasitás, amely a 100 090 számu rendeletet és különösen azon pontjait, amelyek az iskolatörvénnyel ellenkeznek, hatályon kivül helyezi.

Tatarescu miniszter kijelentette még a német párt vezetői előtt, hogy *a kormány a kisebbségi politikában olyan kurzust fog bevezetni, amely a megelégedést és a kibékülést szolgálja*. A miniszter felhatalmazta a képviselőket e kijelentése nyilvánosságra hozatalára.

Beavatott helyről nyert információk szerint a három miniszter értekezlete a következő határozatot hozta: A kisebbségi iskolák nyilvánossági jogát csak a közoktatásügyi miniszter vonhatja meg egy állandó közoktatásügyi tanács javaslatára. Ez a tanács előzetesen tartozik meghallgatni az iskola igazgatójának, vagy fentartóinak, tehát a védelmére hivatottaknak védekezését, amely élőszóval, vagy irásban is előterjeszthető.

Hitler feltételesen kiszabadult a börtönből

Elmaradt a müncheni kampóskeresztesek tüntetése. A német szocialisták előreláthatólag belépnek a birodalmi kormányba

(*München*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától*) A müncheni első számu országos törvényszék engedélyezte *Hitler* Adolf iróna k és *Kriebl* szolgálatonkivüli főhadnagynak a büntetés négyévi félbeszakitását. Ez azt jelenti, ha Hitler négy éven belül ismét belekeveredik valamilyen politikai kalandba, ki kell majd töltenie a most felfüggesztett időt is. Hitler szabadlábrahelyezésének a hire nagy örömöt keltett a kampóskeresztesek körében.

A puccsvezér müncheni hivei nagy ünnepségre készültek

Hitler kiszabadulása alkalmából, a rendőrség azonban szigoru intézkedéseket tett aziránt, hogy minden tüntetést megakadályozzon. A néppárt állitólag tervbevett államcsinye, melytől Held miniszterelnök komolyan tartott, elmaradt. A kormány ugyanis közölte, hogy minden tüntetést, amely az ország nyugalmát megzavarhatná, az ezesetre vonatkozó kivételes törvény alapján a legszigorubb következmények terhe alatt megtilt. A rendőrség nem engedélyezte a tavalyi puccsból ismert Bürgerbräuba összehivott gyülést sem.

Berlin, október 4. A szocialista frakció vezérei kijelentették, hogy elvben hajlandók a koaliciós kormányba belépni, de előbb ismerniök kell a német nemzeti párt álláspontját az alkotmánnyal és a köztársasággal szemben. Biztosra veszik, hogy

a kormány átalakitásának ügye a jövő héten tisztázódik.

A német nemzetiek tegnap kijelentették Marx kancellárnak, hogy a szocialisták bevonása a a kormányba uj helyzetet teremtett, amelyre vonatkozólag meg kell kérdezniök pártjukat.

Beavatott helyen a müncheni és berlini események között szoros összefüggést látni. Tavaly ugyanis Hilferding pénzügyminiszternek és két szocialista minisztertársának éppen a szeparatista bajor reakcióra támaszkodó jobboldal követelésére kellett kiválniok a birodalmi kormányból s igy a szocialisták most várható ujbóli belépése azt jelenti végeredményben, hogy a jobboldali tulzó politikából kijózanodott Bajorország őszinte közeledést akar a birodalomhoz.

Löwy Lipót 17 hold földje

Hogyan fest az agrárreform a valóságban? Hátszegen a 10 holdas kisbirtokot is kisajátitották a zsidóktól

(*Cluj Kolozsvár*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Néhány héttel ezelőtt a liberális párt kolozsvári félhivatalosa hatalmas cikkben számolt be az erdélyi agrárreform eredményeiről. A nemzetiségek szerint összeállitott statisztika, melyet Petrini földmivelésügyi vezérigazgató utólag hibásnak deklarált, azt igyekezett bizonyitani, hogy a földosztásban több mint harmadfélezer zsidó részesült. A magunk részéről már akkor kétségbevontuk a statisztika helyességét, mert lehetetlenségnek tartottuk azt az adatot, hogy egyedül Marostorda vármegyében kétezernél több zsidó jutott földhöz, hiszen nincs is annyi zsidó lélek az egész megyében.

Adatok alapján az Uj Kelet nemcsak a statisztikával kapcsolatban, hanem adott esetekben is rámutatott arra, hogy a demokratikus külsőségekbe burkolt agrárreform is igen hatásos eszköze volt a kormánynak abban a hadjáratban, amelyet a kisebbségek, különösen a zsidóság gazdasági egzisztenciája ellen inditott. Ugyanakkor, amikor a tulajdonosok által sokha meg nem müvelt nagybirtokokból igen tekintélyes területeket hagytak meg, a máramarosi és szamosmenti zsidó gazdáktól azt a 10—15 holdas kisbirtokot is elvették, amelyekből a családját tartotta el és amelyet maga dolgozott meg.

Az agrárreform tulajdonképeni rendeltetése az lett volna, hogy a földnélküli polgárokat földhöz juttassa. A valóságban azonban, nemcsak a kisebbségekkel, hanem román nemzetiségüekkel is némely helyen, éppen az ellenkezője történt. Ennek igazolására most ujabb adattal szolgálhatunk, amely eklatánsan bizonyitja, hogy még a jószándéku kormányintézkedés is lehet ellenséges fegyver, ha zsidóról van szó. Bevezetőül leközöljük Hátszeg városi tanácsának egy hivatalos bizonylatát magyar forditásban.

No. 15—1922.

Bizonylát

Hátszeg rendezett tanácsu város polgármesteri hivatala igazolja, hogy Löwy Lipót ur, aki Felsőnyiresfalva községben kereskedő volt, de az 1918 évi forradalom alatt teljesen kirabolták, jelenleg Hátszegen lakik feleségével és öt gyermekével. Fentnevezettnek 17 hold földje van Hátszegen, ebből tartja fenn családját, minthogy más jövedelmi forrása nincsen.

Fentnevezettnek Felsőnyiresfalván is volt mintegy 12 hold földje, melyet sajátkezüleg művelt meg.

Hátszeg, 1922 január 3-án.

A főjegyző helyett

Dr. Saum sk. tanácsos. — P. H. — *Dr. Selariu* sk. primar.

Löwy Lipót az egész világháborúban mint frontkatona vett részt. Négyévi szenvedés után 1918 november másodikán tért haza Felsőnyiresfalvára. De nem sokáig örülhetett a háboru végének, mert négy nappal később a falu lakossága teljesen kirabolta s a nagy vagyonból a családnak csak éppen annyija maradt, ami rajta volt. Löwy a zavaros helyzetben elmenekült és Hátszegen telepedett meg. Az ötért horribilis kárról a Consiliul Dirigent felhivására beadta a panaszát, ezeket a kártéritési igényeket azonban még csak nem is vették tárgyalás alá. Kölcsönpénzen és rokonainak támogatásával kis házat vett magának és 17 hold földet és ugy volt, hogy a nagy megrázkódtatások után sikerülni fog uj egzisztenciát alapitania.

Ekkor jött az az agrárreform. Az elsőfoku kisajátitó bizottság 247—921. számu végzésével értesitette Löwy Lipótot, hogy az általa megművelt föld, amelyből szükösen eltartotta családját, nem az övé többé. A mindennapi kenyerétől megfosztott család persze megfellebbezte a törvény intencióival ellentétes végzést. Két évig járta Löwy Lipót keresete a különböző fórumokat, de hiába volt minden appellálás igazságra és emberi jogra, végleg elvették a földjét. Pedig hivatalos okmányokkal igazolta, hogy családjával együtt éhenhal, ha nem kapja vissza a 17 holdat. Erről tanuskodik az alábbi községi bizonyitvány:

Hátszeg rendezett tanácsu város polgármesteri hivatala

No. 409—1923. adm.

Községi bizonyitvány

Hátszeg rendezett tanácsu város polgármesteri hivatala hivatalosan bizonyitja, hogy Löwy Lipót ur volt felsőnyiresfalvai kereskedő 1918 november hónapja óta Hátszegen lakik, ahol gazdálkodással foglalkozott 1921 szeptemberéig és személyesen művelte meg 17 holdas földjét amely városunkban volt neki, mignem kényszerérletbe lett adva.

Fentnevezett a háboru idején katona volt, jelenleg kereskedelemmel nem foglalkozik, minthogy üzletét teljes vagyonával együtt 1918-ban a forradalom alkalmával kirabolták és szétrombolták.

Kelt Hátszegen, 1923 március 16-án.

I. Crisan sk. főjegyző. — P. H. — A polgármester helyett: *Dr. Saum* sk.

De nemcsak Löwy Lipót kisbirtokát sajátitották ki, hanem elvették egy másik hátszegi zsidó család tizholdas földjét is. Az indokolás illuzóriussá teszi az agrárreform szociális jelentőségét. A földreform törvény szerint az 1918 után megvásárolt földekre vonatkozó adásvételi szerződések semmisek, mert hátha olyan földet vett valaki, mely kisajátitás alá kell kerüljön. Ez az eset Löwy Lipótnál nem áll fenn. De nem alkalmazható vele szemben az agrártörvénynek az a rendelkezése sem, amely szerint birtoka csak annak lehet, aki már 1914 előtt is földmiveléssel foglalkozott. Löwy Lipótnak hatósági bizonyitványa van arról, hogy 12 holdnyi birtoka már Felsőfürészfalván volt, vagyis a háboru előtt még, mert 1914 ben ő is bevonult. Milyen jogalapon vették el mégis 17 holdas földjét arra az agrártörvényre való hivatkozással, melyet éppen a kisbirtokosok támogatására alkottak meg? Az a törvény, amely az ilyen jogfosztásokat lehetővé teszi, feltétlenül revizióra szorul!

Hatmilliárdos fizetésképtelenség Budapesten

Amikor a kereskedelmi társaság bankügyletekkel és tőzsdespekulációkkal foglalkozik

(*Budapest*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Amióta Magyarországon a gazdasági szanálás folyik, alig telik el nap, hogy kényszeregyezségi tárgyalás megindítását ne kérnék a budapesti törvényszéktől. Ma Vörös István kért csődönkivüli kényszeregyezségi eljárást. Vörösnek az Alföldi Közgazdasági Részvénytársaságnál van nagy érdekeltsége, de közismert az erdélyi pénzpiacon is, Aradon és Temesváron lévő vállalatai révén.

A bejelentés szerint Vörös István passzivái hatmilliárd magyar koronát tesznek ki, ezenkivül mint uj hitelező, Kufler Pál jelentett be harmincnégyezer dolláros követelést. Aktivaként szerepel egy bérház a Páris-utcában 2500 millió értékben és az Alföldi Gazdasági Részvénytársaság üzlethelyisége a Hold-utcában, amelyeket nyolcvanmillió koronára becsülnek.

Vörös István anyagi összeomlását az idézte elő, hogy a részvénytársaság egyik igazgatója, *Sárkány* Géza nagyszabásu fedezetlen tőzsdejátékokat folytatott és ezek veszteségei még a jó anyagi viszonyok között lévő Vörös Istvánnak is anyagi összeomlását idézte elő. A törvényszék megkereste a pénzintézeti központot annak a megállapitása céljából, hogy a részvénytársaság milyen üzleteket folytatott. A cégbejegyzés szerint erdővétel és kereskedelmi ügyletek finanszirozását jelentette be, de a részvénytársaság vezetősége a bejelentéstől eltérően bankügyletekkel is foglalkozott. A nagyszabásu fizetésképtelenség ügyében a budapesti királyi törvényszék november nyolcadikára tüzte ki a tárgyalást.

Mussolini mentette meg Castiglionit a letartóztatástól

Talán börtönbe nem kerül, de szegény emberként tér vissza hazájába a bukott pénzfejedelem. Castiglioni megmaradt vagyona alig fedezi adósságait

(*Bécs*, okt. 4 *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A Castiglioni-botrány ma ujabb, még pedig szenzációs fordulathoz érkezett. Castiglionit a bécsi rendőrség beigazolt bűnei ellenére sem tartóztatta le, csupán rendőri felügyelet alá való helyezését rendelte el. A bécsi hatóságoknak ezt a rendkivülien szivélyes magatartását nem kisebb egyéniségének köszönheti Castiglioni, mint

Mussolini olasz fascista diktátornak, aki Castiglioni érdekében diplomáciai uton interveniált az osztrák kormánynál.

Bécsi körökben ugy vélik, hogy Castiglioni valószinüleg elkerüli a börtönt, de szegény emberként lesz kénytelen hazájába visszatérni ügyeinek likvidációja után.

Castiglioni megmaradt vagyonát huszonöt-harmincmillió aranykoronára becsülik, ami szakértők véleménye szerint

alig elegendő tartozásainak rendezésére.

A bukott pénzügyi diktátor a jövő héten beadja lemondását az *Alpine*, az *Olasz-Magyar Bank*, az *Union-Bank* elnöki állásáról. Castiglioni bukása egy pár németországi szinházi vállalatot is magával sodort a pusztulásba. Berlini jelentés szerint a Castiglioni által finanszirozott szinházak, igy többek között a Reinhardt vezetése alatt novemberben megnyitni készült „Theater am Kurfürstendamm" is csődbe kerültek. Castiglioni hitelezőivel a tárgyalások megkezdődtek. A Castiglionihoz legközelebb álló Banca Commerciale kétszázmilliárdos kiegyezési kvótát ajánlott fel, melyet azonban a hitelezők a részletekre vonatkoztatva kevesellenek.

Kemál, a török köztársaság császárja

Új életre kelt a „beteg ember." A vértelen forradalom elsöpörte Keletet a félhold birodalmából. Dolgozó fiatalok és ökölbeszorított kezű vének

(*Konstantinápoly*, szeptember vége. *Az Uj Kelet kiküldött munkatársától*) A Konstantinápolyt látogató idegenek között már valósággal szállóigévé lett az ujkeletű mondás: *Konstantinápoly Keleten van, de a Kelet nincs már Konstantinápolyban.* És valóban, amióta Musztafa Kemál pasa az ur Törökországban, azóta a Kelet, minden misztikumával, egzotikus furcsaságával és sajátos mocskával együtt, kitakarodott Konstantinápolyból, hogy helyet adjon az európai civilizációnak.

Kemál, az uj török mithosz hőse

Kemál pasa ma a legujabb török próféta, aki talán még sokkal közelebb áll a török lelkekhez, mint Allah összes eddigi nagy prófétái, mert ő nem osztja el önmagát a világ minden mohamedánjai között, hanem egyedül a török nemzetért dolgozik. Azon kevés szerencsés próféták közé tartozik, akik nem a halálukkal és a mártiromságukkal termékenyitik meg eszméik talaját, hanem megadatott nekik, hogy agyuk és két kezük munkájával még életükben maguk épitték meg a fejlődés megálmodott utját és megérjék forradalmuk eredményeit is.

A török nacionalisták forradalma nemcsak azért érdekes, mert *véráldozatok nélkül hozta meg a fejlődés legnagyobb lehetőségeit*, de azért is, mert talán egyedüli forradalma az emberiségnek, amelyben a tömegeknek semmi aktiv részük sem volt. Mert a természettől tunya török tömegek nem fogtak fegyvert Kemál pasa segitségére, de határtalan szimpátiájukkal és szeretetükkel lehetővé tették a mozgalom biztos sikerét. Kemál pasa legyűrte a görögöket, visszaszerezte a már elvesztettnek hitt Konstantinápolyt és a békét hozta Törökország népének. Ez a három tény avatta valósággal mithikus hőssé a török nép szemében és igy nyert teljesen szabadkezet az ország sorsának irányitásában.

Hanyatlik a Korán tekintélye

Kemál pasa a török népnek iránta való határtalan rajongását ki is tudta aknázni ökonomikusan. Kettéválasztotta az egyházat az államtól és igy egy csapásra megváltoztatta a török nép évszázados mentalitását. Ma már bármilyen ujitás életbelépésekor nem az ötlik a török nép agyába, vajjon megengedi-e a Korán, hanem az, hogy hasznára van-e az országnak? Az egyház ledöntötte tekintélyének helyébe a saját maga személyét lenditette fel Kemál pasa. Alkotmányos értelemben köztársasági elnöke Törökországnak, de valójában ennél sokkal több, *abszolutisztikus ura az országnak*, autokrata a szó legszorosabb értelmében. Nemcsak reprezentálja az országot, de ő kormányozza és végső fokon tőle függ minden. Erőskezű és kiméletlen, különösen a papokkal szemben, akikben a haladás ellenségét látja. Néhány napja csak annak, hogy a rizei és atinai mufti küldöttsége Angorában arra kérte Kemál pasát, hogy engedje ujra megnyitni a két város papi szemináriumait. Kemál pasa idegesen hallgatta végig a kérést és türelmetlenül vágta ketté a szünni nem akaró szóözönt:

— Nem! — kiáltotta. A szemináriumotok csak maradjon becsukva, törődjetek ti csak az imádságaitokkal és hagyjátok békében a népet.

Egyenesen a csodával határos, hogy Törökországban ilyen hangon lehet a muftikkal tárgyalni. Egészen bizonyos, hogy csak a nép rajongó szeretete keritette Kemal pasa lába alá azt a talajt, ahonnan *minden régi rendszert felforgatni* merészelve uralkodik az országon.

Egyik este a „Le Tanin" redakciójában Izmail *Muchtak* bejjel, a lap főszerkesztőjével beszélgettem erről a kérdésről. A fiatal bej, aki egy ülésszakon keresztül képviselő is volt, lángoló lelkes hive az angorai kormánynak és extázisos fanatizmussal beszél az ország fejlődési lehetőségeiről. Amikor csodálkozásomat fejeztem ki afölött, hogy *a konzervativ és fanatikus török nép minden tragikus zökkenő nélkül el tudott szakadni az ősi tradicióktól* és ellentállás nélkül hódol be az uj eszméknek, az ifju bej arca elborult, Izmail Muchtak sokáig hallgatott magába mélyedve, azután keserű hangon szólalt meg:

— Apák és fiuk közé évszázadok óta soha senki sem vert akkora éket, mint az angorai kormány. Ne gondolja, hogy nekünk nincsenek ellenségeink. Vannak sokan, főképen a papok és vének, akik *ökölbe szoritott kézzel figyelik a változásokat, de hangtalanul, mert nem merészelnek szólni* az ellen, akit az ország népe fanatikusan szeret.

— Lehet, — mondotta tovább a bej — hogy az ön anyám halálosan gyűlöl engem, mert én a haladás szolgálatába szegődtem, de nem meri ezt megmondani nekem. Aki itt idegen, az csak a dolgozó, lelkesedő fiatalokat és igaz intellektueleket látja, de nem is veszi észre a hallgató és csendben meghuzódó, ökölbe szorult kezű vénszet, akik halálos keserűséggel gyűlölnek bennünket.

Parlament — ellenzék nélkül

— És formális ellenzéke nincs a kormánynak? — érdeklődtem.

Muchtak bej egyszerre elfelejtette melankolikus hangulatát és tüzbejött.

— Ellenzék? Nálunk csak egyetlen párt van: a néppárt és annak elnöke Musztafa Kemál. Vannak ellenzéki gondolkodásu emberek, de senki sem merészelt eddig közülük pártot alakitani. De hiába is tenne kisérletet erre valaki, Törökországban ma a néppárton kivül egyetlen pártnak sincsen talaja. Nem mondom, hogy az ország kvantitativ többsége velük tart, de annyi feltétlenül bizonyos, hogy a kvalitativ többség a miénk.

Muchtak bejnek igaza van, Törökországban valóban nincs ellenzék a parlamentben, ami alkotmányos szempontból az európai parlamentáris rendszerben szinte elképzelhetetlen. Sőt, ami még egzotikusabb, Kemál pasa amellett, hogy a köztársaság elnöke, egyszersmind feje a kormánypártnak is. De ki törődik ma Törökországban ilyen apróságokkal? Az angorai kormány hiveinek a szemében Musztafa Kemál a *„ghazin"* — gazdája az országnak, aki azt teszi, amit akar és csak azért áll parlamentáris és alkotmányos alapon, mert ő akarja ugy és nem azért, mintha megkövetelnék tőle.

N. C.

A „CONSUM" 50 dolláros pályadija

Hogyan lehet megszüntetni a pénzkrizist?

A román gazdasági élet legsulyosabb, sőt válságos voltánál fogva ugyszólván egyedüli problémája az immár elviselhetetlenné vált pénzhiány. Abban mindenki egyetért, hogy alapos segitséget csak oly külföldi kölcsön nyujthatna, mely a nemzeti valuta árfolyamának csökkenése nélkül tenné lehetővé a bankjegyek szaporitását.

Minthogy azoknak a külföldi kölcsön megszerzése eddig nem sikerült, felmerül az a kérdés:

mit lehetne tenni az ország jelen helyzetében a pénzválság megszüntetésére.

A Consum ennek az óriási fontosságu problemának megoldását elősegitendő,

pályadijat tüz ki

egy oly munka jutalmazására, mely a kérdés megoldására a legmegfelelőbb javaslatot teszi.

A pályadij 50 dollár.

B pályamüvet román, német, francia vagy magyar nyelven lehet benyujtani.

A benyujtás határideje 1924. évi november hó 1,

mely napig a pályamüveknek a Consum kiadóhivatalához (Cluj, Strada Regina Maria 34) név alatt, vagy jeligés levél kiséretében be kell érkezniök.

A pályamüvek terjedelme 10 irógépelt félives oldalt nem haladhat meg.

A pályadijat önálló becsü oly munka kaphatja meg, melyet a bizottság érdemesnek fog találni.

A pályamüvek elbirálására Simionescu Ch. pénzügyi vezérigazgató, Porutiu Petre egyetemi tanár, Bocsánczy László kolozsvári bankigazgató, Székely János szerkesztő és dr. Láday István min. tan. urakat kérjük fel.

Fenntartjuk a jogot, hogy a pályanyertes müvet külön tiszteletdij nélkül, a többieket pedig nyomtatott ivenkint 1000 lej tiszteletdij mellett a Consumban közölhessük.

A „Consum" szerkesztősége

Véget ért a CFR üzletvezetőségének bukaresti konferenciája

(*Cluj Kolozsvár*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A kolozsvári üzletvezetőség főnöke, dr. *Hosszu* János most érkezett vissza Bukarestből, ahol részt vett az üzletvezetők konferenciján. A konferencia a jelentések meghallgatása után két rendkivül fontos kérdéssel foglalkozott, a fizetésrendezéssel és a szénkérdéssel.

A fizetésrendezések ügyében *Lalescu* professzor az állami költségvetés referense rövid összefoglaló nyilatkozatot tett, amelyben kijelentette, hogy a uj költségvetésbe a CFR tisztviselők fizetésemelését is beleszámitják. A költségvetési javaslatot Lalescu október 15-re elkészül és az ülésszak megnyitával a parlament első tevékenysége az állami büdzsé megszavazása lesz. A fizetésemelés nagyságát természetesen a költségvetés keretei és a parlament fogják meghatározni.

A szénkérdésben a konferencia végleges döntést hozott, amely szerint a jövőben valutáris szempontokból sem lengyel, sem pedig kisázsiai szenet nem fognak igénybe venni.

Arra a kérdésünkre, hogy mennyiben felel meg a valóságnak egyes lapoknak az a hiradása, amely szerint a kolozsvári üzletvezetőséget Aradra óhajtják az illetékes tényezők áthelyezni, dr. Hosszu kijelentette, hogy ez a hir nem felel meg a valóságnak. Aradon már régen van üzletvezetőség, amelyet a közlekedésügyi miniszter most a temesvári üzletvezetőséggel óhajt egyesiteni. A két város között természetesen erős versengés folyik abban az irányban, hogy az egyesitett üzletvezetőség Aradon vagy Temesváron maradjon-e, mert ez a kérdés kereskedelmi szempontból is nagy jelentőségü horderővel bir és egyformán érdekli mind a két városnak.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

Az Uj Kelet olvasóihoz

Nemsokára hat esztendeje lesz annak, hogy az Uj Kelet az erdélyi zsidó közélet küzdőfrontjára lépett. Mint igénytelen kis hetilap kezdte hirdetni a zsidó igazság szavát s bár utjában a közöny és megnemértés barrikádjai álltak, mégis szinte csodálatosan rövid idő alatt sikerült közelférkőzni az erdélyi zsidóság szivéhez. Ma már az Uj Kelet az egyetemes erdélyi zsidóság hatalmas orgánuma, amely megalkuvás nélkül harcol a zsidó népkisebbség egyéni és kollektiv jogaiért és fáradhatatlan lendülettel hirdeti az uj zsidó jövő nagy parancsait. Az Uj Kelet hatéves küzdelme alatt nélkülözhetetlen tényezője lett Erdély zsidó közéletének, amely nélkül az nem is lenne teljes. Ennek a fontos hivatásának mindig tudatában volt az Uj Kelet, amit azzal is kifejezésre juttatott, hogy teljes erejével igyekezett a legjobban megirt, legpontosabban és legalaposabban informált lapot adni olvasóinak kezébe. Mint olyan lapvállalat, amelytől minden nyerészkedési szándék távol áll, az Uj Kelet sohasem kért olvasóitól nagyobb anyagi ellenszolgáltatást, mint amennyit a lap előállitási költségei mulhatatlanul szükségessé tettek.

A munkabérek lényeges felemelkedése, a papir és egyéb nyomdai anyagok rohamos drágulása most ama elkerülhetetlen kényszer elé állitanak bennünket, hogy az Uj Kelet előfizetési és példányonkénti árát mérsékelten felemeljük. Az áremelés távolról sem áll arányban az általános drágulással és kizárólag arra szoritkozik, hogy lapüzemünk mérlegét egyensulyba hozza. De még e sulyos körülmények között is nehezen határoztuk el magunkat olvasóközönségünk megterhelésére. A többi kolozsvári és vidéki lapok már rég végrehajtották az áremelést, sőt az utóbbi napokban a nagy fővárosi lapok is felemelték áraikat. Az Uj Kelet tehát nem lesz drágább, csak annyiba fog kerülni, mint a többi lapok már hetek óta.

Olvasóközönségünket azonban még e mérsékelt megterhelés miatt is bőségesen kárpótolni fogjuk. Röviden ismét meginditjuk az Uj Kelet

Képes Hetilapját,

amelyet előfizetőink dijmentesen fognak megkapni. A hetilap valóságos gyüjtőhelye lesz a szebbnél-szebb irodalmi és művészeti alkotásoknak.

A közeli napokban meginditjuk az Uj Kelet

sakk-rovatát,

amelyet dr. Brády Miklós, a kiváló erdélyi sakkmester fog vezetni.

Ugyancsak a közeljövőben fogjuk megkezdeni folytatásokban

nagy regényünk

közlését, amely a zsidó irodalom egyik legszenzációsabb, legérdekfeszitőbb alkotása.

Bel- és külföldi hirszolgálatunkat az eddiginél is szélesebb alapra helyeztük, ugy hogy olvasóinknak valóban a legjobban szerkesztett, legtartalmasabb erdélyi lapot nyujthatjuk. Biztosak vagyunk benne, hogy az Uj Kelet nagy olvasótábora továbbra is hűséges megértéssel fogja támogatni az erdélyi zsidóság egyetlen orgánumát és bátor, harcos szócsövét.

Október elsejétől kezdve az Uj Kelet egyes példányainak ára 4 lej.

Előfizetési áraink:

Egy hónapra	85 Lej
Negyedévre	240 „
Félévre	460 „
Egész évre	850 „

Az Uj Kelet kiadóhivatala

***

— **A Jom-Kippur ünnepén nem kötelesek a törvényszéki tárgyalásokon a zsidó vallásu tanuk megjelenni.** A törvényszéken a szerdai napra kitűzött főtárgyalásokra szóló idézőket a napokban küldték széjjel. A szerdai napra kitűzött tárgyalásokon, a Jom-Kippur ünnep miatt, a zsidóvallásu tanuk nem kötelesek megjelenni. Azokban az ügyekben, amelyekben az alperes vagy a felperes zsidó vallásu, a feleknek jogában áll kérni a biróságtól a tárgyalás elnapolását. A zsidó ügyvédek, akik a szerdai napon feleket képviselnek, ha a felek nem kérték a tárgyalás elhalasztását és ők nem jelennek meg, tartoznak helyettesről gondoskodni.

— **Lebontják a nagyváradi Műcsarnokot.** Nagyváradról jelenti tudósitónk: Egy nagyváradi részvénytársaság az elmult évben felépitette a Banca Nationala épületével szemben a váradi Műcsarnokot. Az épitkezés befejezése előtt a városi mérnöki hivatal kifogásolta az épület tetőzetét és megtiltotta annak használatba vételét. Időközben a Banca Nationala városszépészeti szempontból tiltakozott az épület meghagyása ellen és követelte annak lebontását. A nagyváradi városi tanács most helyt adott ennek a kivánságnak és egy magáncég megbizást is kapott az épület lebontására. A nagyváradiak ezzel elestek a közszükségletet képező Műcsarnoktól.

— **Gyilkosság az automobil miatt.** Detektivregénybe illő gyilkosságot követtek el a Berlin mellett elterülő Mercedes-féle autógyár próbaföldjén. Az árok közelében egy bokor mögött holtan találták a gyár egyik felügyelőjét. A kiszállott rendőri bizottság azonnal megállapitotta, hogy gyilkosság forog fenn és minden valószinűség szerint olyanok követték el, akik a helyi viszonyokat jól ismerik. A meggyilkolt koponyáján véres ütések nyoma látszott, de az áldozat a karján és mellén is szenvedett valamely sulyos tárgytól származó ütéseket. Megállapitották, hogy a Deimlermüvek két kocsimosója követhette el a gyilkosságot. A két ember ugyanis napok óta gyanusan viselkedett, állandóan a Mercedes próbaföldjén lézengett nyilván hogy, kiszemeljék a terepet. Minden valószinűség mellett szólott, hogy a tettet azért követték el, hogy egy Mercedes-automobilt lophessanak. Az egész országra kiterjesztett nyomozás igazolta a rendőrség feltevését, mert a holttest feltalálását követő napon az Odera melletti Frankfurtból jelentették, hogy a körözött táviratban megjelölt automobil a városban vesztegelt. Utasai egy vendéglőben megvacsoráztak és érdeklődtek Csehszlovákia felé vezető út felől. A rendőrség most már a határok felé küldött detektiveket, akiknek sikerült is Sternberg község közelében, a lengyel határnál elfogni a Mercedes-kocsit és két gyilkos utasát, akiket átkisértek a berlini rendőrség fogházába.

— **Nem készitenek vádiratot Condescu bűntársai ellen.** A *Condescu*-féle milliós panama ügyében néhány nappal ezelőtt *Saraggia* ügyész elkészitette a vádiratot. A vádirat kiterjeszkedett több meg nem nevezett tisztviselőre is, akiknek az ügyész véleménye szerint részük van a nagyszabásu sikkasztásban. Az ügyész inditványt tett, hogy készitsenek egy pótvádiratot is és a nyomozást terjeszszék ki a vontatási osztály többi tisztviselőire is. A vezető ügyész a tegnapi napon arról értesitette Saraggia ügyészt, hogy a pótvádiratot elkészitését fölöslegesnek tartja és a vádiratban a meg nem nevezettek ellen kéri a vád elejtését.

Nagy
harisnyavásár
mélyen leszállitott árakkal.

Kötött harisnya minden színben lei	25
Flohr-harisnya minden színben lei	53
Muszlin harisnya divatszinben lei	69
Cérna-muszlin minden szinben lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden szinben lei	125

BLATT
FŐTÉR 13
Divatkesztyűkben és kötöttárukban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók

— **Négymilliós sikkasztás az állami letétpénztárnál.** Bukarestből jelentik: A „Lupta" jelenti, hogy a központi letétpénztárnál négymilliós sikkasztást követtek el. A pénzügyminiszter vizsgálóbizottságot küldött ki ebben az ügyben.

— **Kenyérjegyrendszer Németországban?** Berlinből jelentik: Németország gabonatermő vidékein mestanában arattak. A nagy esőzések következtében azonban az utóbbi hetekben nem lehetett behordani a termést, amely a földeken elrothadt. Voltak vidékek, ahol egyáltalában nem lehetett aratni és a kenyérmagvak tönkrementek. A helyzet olyan sulyos, hogy a kormány a kenyérjegyrendszer ujraval ó meghonositására gondol.

— **Kincsek a tenger mélyén.** Newyorkból jelentik: Egy amerikai gazdagok által támogatott expedició ma elutazott Cap-Virginiába, hogy négymillió dollárnyi értékű aranyat és ezüstöt felszinre hozzanak a tenger mélységéből. Tizennégy évvel ezelőtt ugyanis itt sülyedt el a „Merida" nevü gőzös, amely az emlitett nemesfémeken kivül magával vitte Miksa mexikói császár feleségének, Saroltának ékszereit is. Az ékszerek között volt a hires rubinkőgyüjtemény. Azt hiszik, hogy ezeket is ki fogják halászni.

— **A volt litván köztársasági elnök az antiszemitizmus ellen.** Kovnóból jelentik: Az országban az utóbbi időben előfordult antiszemita kilengésekből kifolyólag, amely főleg Kovnóban öltött nagyobb méreteket, *Smetona* volt köztársasági elnök felhivást bocsátott ki a litván néphez. Felhivásában megbélyegzi és az országra károsnak mondja az antiszemita hecceket. Rámutatott azokra a sulyos következményekre, mely Litvániát gazdasági tekintetben sujtja és arra a helyzetre, melybe az ország a népszövetséggel szembekerült éppen az antiszemita hecceik következtében.

— **Sirkőfelavatás.** Özv. Steiganberger Árminné ezúton hivja meg rokonait és ismerőseit a neológ temetőben vasárnap, 5 én délelőtt 11 órakor tartandó sirkőfelavatásra.

— **Nagyváradon ujból megkezdődtek a lakásrekviralások.** Nagyváradról jelenti tudósitónk: A nagyváradi lakosság között nagy nyugtalanságot keltett, hogy az évekkel ezelőtt megszüntetett lakásrekvirálásokat ujból életbe léptették. Annak ellenére, hogy a kaszárnyákban elegendő hely van, a hatóságok a katonatisztek részére magánlakásokat rekvirálnak. A nagyváradi lakosság élénk agodalommal tekint az ujabb lakásrekvirálási akció elé.

— **Kettős öngyilkosság egy zágrábi szállodában.** Zágrábból jelentik: Két héttel ezelőtt fiatal pár bérelt lakást a zágrábi Royal szállóban. A fiatal párt, aki mint Svetina Mató és neje jelentették be magukat, tegnap reggel átlőtt fejjel holtan találták szobájukban. A vizsgálat megállapitotta, hogy az asszony Vidas Mária, Vidas Ferenc nyugalmazott százados válófélben levő 23 éves felesége, a férfi pedig valóban Svetina Mató és foglalkozása gyakorló orvos. Megállapitást nyert még a nyomozás során az is, hogy az asszony, aki különváltan élt férjétől, tüdőbaja miatt a bresztováci szanatóriumban kezeltette magát és ott ismerkedett meg Svetinával. Öngyilkosságukat valószinűleg anyagi gondok miatt követték el, erre vall az a körülmény, hogy mindössze huszdinárt találtak náluk.

— **Megsemmisitették Nagyvárad város szerződését a villamosművekkel.** Nagyváradról jelenti tudósitónk: Nagyvárad város tanácsa nemrég 25 éves szerződést kötött a városi villamosművekkel, amelyben számos kedvezményt biztosit a villamostársaságnak. A belügyminisztérium ma érkezett leiratában megsemmisitette ezt a szerződést és utasitotta a városi tanácsot, hogy ujabb előnyösebb megállapodást kössön.

— **Ellopták Károly excsászár több értéktárgyát.** Bécsből jelentik: A schönbrunni kastély őrei tegnap felfedezték, hogy az első emeleten lévő egyik szobából, amely Károly excsászár dolgozószobája volt, több történeti értékű tárgyat loptak el. Ezek között egy művészi kivitelű papirnyomót, egy gyönyörű tengerikagylókból készült tintatartót, egy kis művészi zománcu rézórát, egy aranyveretü ezüst gyertyatartót és egy bronz asztali csengetyüt. A tárgyak mind 1840-ben készültek, barokk stilusban. Értékük hozávetőleg huszonöt huszonhatmillió osztrák korona.

— **Nagyváradon** az Uj Kelet részére hirdetéseket és előfizetéseket felvesz Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám.

* **Észak- és Délamerikába** utazók kérjenek azonnal prospektust **„Cosulich Line"-tól** Bucuresti, Calea Grivitei 181.

KÖZGAZDASÁG

A kormány nem változtat deflációs politikáján

Oromolu nyilatkozata a Banca Nationala értekezletén. A pénzügyminiszter ankétra hivja az ország nagybankjait a pénzkrizis ügyében

(*Bukarest*, október 4. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A fővárosi bankok képviselői ma értekezletet tartottak a Banca Nationalánál, hogy a készpénzhiány ügyében elhatározásra jussanak. Prototopescu, a Banca, Agricola igazgatója felszólalásában kijelentette, hogy

a készpénzhiány a valuta stabilizációjához szükséges intezkedések késedelme miatt állott elő.

Javasolja, hogy a Banca Nationala vegyen fel külföldi kölcsönt és annak fedezetéül aranyat deponáljon a külföldi bankoknál, ugy, mint azt Franciaország tette a Morgan-kölcsönnel. Ely Berkovits a javaslat ellen foglalt állást, mert a Banca Nationala aranykészletének az a rendeltetése, hogy a forgalomban levő bankjegyeknek legyen a fedezete. A krizis azonban nagyon érezhető és

azonnali intézkedésre van szükség.

Oromolu, a Nemzeti Bank kormányzója szerint az állam a mai helyzetben nem szakithat a deflációs politikával. Hajlandó segitségére lenni a piacnak, de kéri a bankokat, redukálják leszámitolási hiteleiket, hajtsák végre adósaikat és fizessék meg a Banca Nationalával szembeni adósságaikat is. Hangsulyozza, hogy a deflációs politika jó eredményre vezetett, a helyzet javult. Kéri, hogy a Nemzeti Bank

egyetlen komoly intézetet sem enged válságba jutni.

Megbizható értesülésünk szerint Vintila Bratianu a most beálló hét végére meghivja az egész ország nagyobb pénzintézeteinek vezetőit értekezletre. Az ankét tanulmányozni fogja a pénzkrizis okait és hatásait, egyben gondosni fog a válság megoldására vezető legalkalmasabb módozatokról.

***

A nagyváradi Löblé-szeszgyár fizetésképtelen. Tudósitónk jelenti: A nagyváradi Löblé H. szeszgyáros és szesznagykereskedő cég fizetésképtelenséget jelentett be és a nagyváradi törvényszéktől kényszeregyezségi eljárás meginditását kérte maga ellen. A cég 60 millió lej passzivával szemben 30 millió lej vagyont mutat ki. Teljes 100 százalékos kiegyezési kvótát ajánl fel, azonban kedvező fizetési határidőket kér. A cég fizetési zavarait nagymérvü kihelyezésével és a mostoha inkasszóval indokolja.

Folytatják a magyar cseh kereskedelmi tárgyalásokat. Budapesti jelentés szerint a magyar kormány értesitést kapott a csehszlovák kormánytól, hogy a kereskedelmi és vámtárgyalások folytatása végett megbizottait október huszadikán Budapestre küldi.

Kartellre készülnek a jugoszláviai cukorgyárak. Ujvidékről jelentik: A cukoraraknak az utóbbi napokban történt esése arra inditotta a belföldi cukorgyárak vezetőségét, hogy az árak esésének megakadályozására kartellt készitsenek elő, amely egységesen állapitaná meg a belföldi gyárak által előállitott cukor árát. Fogyasztói körökben erős akció készül a kartell megakadályozására. A fogyasztók azzal érvelnek, hogy a belföldi gyárak a külföldi gyárakkal szemben igy is nagy előnyben vannak, mert a három dinár behozatali vámot, melyet a külföldi cukorra vetnek ki, minden kiló cukornál megtakaritják, viszont azonban a három dinárt az árakba beleszámitják s igy nagy hasznokat keresnek.

Romániába száz arany járadékmárkát szabad behozni. Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter hosszas tárgyalások után megengedte száz német járadékmárkának az országba való behozatalát. Ezzel egyidejüleg akció indult meg annak kivivására, hogy száz márkánál nagyobb összeg behozatalát is engedélyezze a pénzügyminisztérium. Pénzügyi körökben mozgalom indult meg az irányban, hogy a német járadékmárkát a bukaresti tőzsdén is jegyezzék.

Bulgáriában az idén rossz a termés. Szófiából jelentik: Az idén sokkal kisebb területet müveltek meg Bulgáriában, mint a tavaly, minek következtében a termés jóval kisebb lesz. A buzával bevetett terület 873 ezer hektár s a buzatermést 10 3 millió kvintálra becsülik. A cukortermés is jóval kevesebb a tavalyinál. A dohánytermés 27 5 százalékkal kisebb a tavalyi termés mennyiségénél.

Magyarország és Belgium közöit vámegyezmény letesül. Budapestről jelentik: A magyar külügyminisztérium és a belga kormány között megegyezés jött létre, amelynek értelmében Magyarország és Belgium egymásnak a kereskedelmi forgalomban visszamenően 1924 junius 26-tól a legnagyobb vámkedvezményt biztositják.

Még októberben kifizetik a belföldi államadósságok egyrészét. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter egy magánbeszélgetés során, amelyet a nagyipar egyik reprezentánsával folytatott, többek között kijelentette, hogy elhatározott szándéka, még októberben 600—800 milliós alapot bocsát a pénzügyminisztérium rendelkezésére. Ebből az összegből azonnal megkezdik azoknak a régi adósságoknak részleges törlesztését, amelyekkel a fémipar és petroleumcégeknek tartozik az állam.

Teljesen szabad a gyapjukivitel. Bukarestből jelenti: Az ipari és kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére a minisztertanács 2824. számu jegyzőkönyvével jóváhagyta ugy a finomabb fehér cigája, spanyol, merinói, valamint a gyengébb minőségü gyapjufélék szabad kivitelét. Az exporthoz ezentul semmiféle speciális kiviteli engedély nem szükséges, csak az előirt vámilletékeket kell lefizetni.

A Központi Bárban minden este
Maklewa
és még 20 elsőrendü számból álló müsor.

Rudolf Mosse No. 400

SÁNDOR ÁGOSTON UTÓDA
CLUJ
Unió-u. 2
Férfidivat különlegesség, legfinomabb fehérnemük saját műhelyemben készülnek

Legjobb **harisnya** kaphat
SÁNDOR TESTVÉREK
kötött, szövött rövidáru házában, ***C. Regele Ferdinand 13.*** Nagy választékban érkeztek perzsa, szmirna és jumper fonalak. Női, férfi és gyermek-harisnya nagy választék. Nagy választék férfi fehérnemüekben. Legolcsóbb bevásárlási forrás. Sirocco 84

יום כיפור Posztópapucs párja 120 lej az ELITTE cipőáruházban, Cal. Reg. Ferdinand 65.

Legolcsóbb *nőikabát beszerzési forrás az* **Uránia divatház** Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 34. Uránia-mozival szemben. Sirocco 166

Szőrme és fonalfestés!
Őszirukákat és bármilyen kelmét a legjobban festi és tisztitt
"KRISTÁLY" KELMEFESTŐ-GYÁR
Telefon 568 CLUJ Telefon 568
Szőrme és fonalfestés!

Őszi és téli divat-ujdonságaink:
NŐI DIVAT KÜLÖNLEGESSÉGEK ÁRUHÁZA
GRUNWALD & STEINER
Telefon 961. Telefon 961.
CLUJ · PIATA UNIRII 12 SZ.
selyem, szövet, bársony és flanelekben megérkeztek.
Szolid árak! Garantált minőségek!

A mai valutapiac

A mai napon a lanyhulás tovább tartott. A kínálat erős volt az összes külföldi értékekben, a kereslet tartózkodó. Üzletkötés csak elvétve történt. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 375—382, magyar korona 408—415, cseh korona 560—568, svájci frank 36·20—36·30, dollár 185·00—188, francia frank 10·20—10·30, font sterling 835—845, olasz lira 8·30—8·40.

Valutapiac október 4-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1000, Berlin —, London 845, Newyork 189·00, Róma 828, Zürich 36·50, Bécs 27·00, Prága 568, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 767·00, márka 43·5, leva 105, török lira 110 font sterling 840, francia frank 1040, svájci frank 36 00, olasz lira 850, drachma 306, dinár 260 00, dollár 189 00, lengyel márka 34·50, osztrák korona 27·50, magyar korona 25·00, cseh korona 560.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 124·50—124 50, Amsterdam 202 1/8—202·50, Newyork 523·50—523 00, London 2337 00—2330 00, Páris 2760—2750 Milano 2292·50—2287·50, Prága 1560—1575·00, Budapest 68 00—68 00 Belgrád 727·50—725 00, *Bukarest 272 50—275·00*, Varsó 100 00—100·00, Bécs 73·75—73 90.

Román érdeklődés az osztrák állam vasutpapirok iránt. Bécsből jelentik: Az általános tőzsdebizz ellenére eléggé szilárdaknak bizonyult osztrák államvasuti papirokról különböző konbinációk vannak forgalomban. A részvények ugyanis, miután árfolyamuk átmenetileg 360 ezer koronára süllyedt, a legutóbbi tőzsdenapon 390 ezres kurzusra javultak fel. Ezt az értékemelkedést jelentős vásárlással idézték elő, mely ugy a bécsi, mint a budapesti tőzsdén külföldi, nevezetesen román számlára történt. Ugylátszik, román részről ismét érdeklődés mutatkozik az államvasutpapirok iránt. Eddig meg nem erősitett hirek szerint egyenesen a román kormányhoz közelálló körök, a Resica-müvek akarnak az osztrák államvasutaknál érdekeltséget vállalni. A bécsi kontrenin, amely erősen van érdekelve ezekben a papirokban, óvatos tartózkodással ugyan, de már most igyekszik kötelezettségeitől szabadulni, hogy a papirok árfolyamát lehetőleg leszoritsa.

SPORT

Jakobi állapotában némi javulás állott be. Kolozsvár egész közönsége aggodalommal figyeli Jakobi Dudi, a Haggibbor népszerű futballistájának állapotát. A mi Dudink, amint már megirtuk, a sebészeti klinika I. osztályu 21. számu szobájában fekszik, ahol a leggondosabb orvosi kezelésben részesül. Különösen Tatár Coriolan professzor, a Comitetul Regional elnöke, dolgozik fáradhatatlanul Dudi érdekében és ugyszólván egész nap betegágya mellett van. Naponta többször meglátogatja őt Jakaboviciu professzor, a sebészeti klinika vezetője, dr. Roth és más orvos is Az orvosok véleménye szerint állapota sulyos, de biznak benne, hogy a krizist mihamarább átöli.

A Haggibbor felkéri azon tagjait, akik vivó, torna, box és birkozó gyakorlatokat venni óhajtanak, hétfőn 6—8 ig, szerdán és pénteken 8—10 ig jelentkezzenek a róm. kath. főgimnázium tornatermében. A gyakorlatok teljesen ingyenesek.

Vasárnapi program. A mai futball program az egész országban a bajnokság jegyében zajlik le, kivéve Brassót, ahol a Kinizsi játszik barátságos mérkőzést a Brasoviával.

Kolozsvárt az érdeklődés inkább a városi sporttelepen lezajló eseményekre irányul, ahol a Haggibbor a KMT-vel és a KAC az Universitatea-val játszik. A CFR pálya programját a Hasosok mérkőzése a RMS vel nyitja meg, melyet a CFR—KKASE mérkőzés követ. A vasutasok mérkőzése teljesen nyilt, annál is inkább, mert értesülésünk szerint a klub kebelében duló harcok miatt több játékos, igy Végh Kami, Ujfalvi és Bázsa nem fognak játszani.

Nagyváradon az NSC játszik az Egyetértéssel és a Törekvés a Bihorullal.

Temesvárt a TAC—Kadima bajnoki mérkőzés képezi a nap futballeseményt.

Aradon a CAMP játszik az AMTE val.

Külföld: *Budapesten* a bécsi Hakoah játszik az FTC vel nemzetközi mérkőzést, amelynek biztos győztese a Hakoah. Ezenkivül a magyar fővárosban bajnoki mérkőzések is lesznek.

Bécsben a következő bajnoki mérkőzések lesznek: Simmering—Rapid, Vienna—Amateure, Admira—Slovan, Sportklub—Wacker.

Prágában a bajnoki futballderbi zajlik le a Slavia és a Sparta között.

Opata visszamegy az MTK ba. Hirt adtunk már arról, hogy Opata, az MTK válogatott csatára néhány hónapi külföldi bolyongás után visszatért Budapestre. Opata többizben kijelentette, hogy csak hozzátartozói meglátogatására érkezett Budapestre s onnan Brünnbe utazik, hogy eleget tegyen a Blue-Starral kötött szerződésének. Ma az a hir érkezik, hogy az MTK megegyezést kötött Opatával, aki már be is jelentette a szövetségnek, hogy Budapesten marad s visszatér az MTK ba.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

C. Kálmán, Firenze. 1. A párisi egyetemen öt év után kap orvosi diplomát. 2. Doktorrá avatás után nincs kötelező gyakorlat, hanem a doktori értekezés vesz sok időt igénybe. 3. Az évi tandij 220 frank és 80 frank a vizsgadij. 4. Az előadások november negyedikén, a beiratkozások október elsején kezdődnek. 5. A minimális havi megélhetéshez 4 0 frank szükséges. 6. Zsidó diákmenza nincs, de mint legalább negyedéves esetleg kaphat némi segélyt a báró Rothschild-féle Jewish Colonisation (ICA)-tól, vagy az Alliance Israelite Universelle-ől. 7. Forduljon a következő cimre: Émile Menyász, étudiant en médecine, 13—15 Rue de la Bucherie, Paris, 5.me. 8. A párisi Barisszia elnöke jelenleg Kolozsváron tartózkodik, a cime: Király Jenő, Cluj, Calea Traian 34.

Ben Dovid, Satmar. A tandijmentesség iránt tessék kérvényt benyujtani a Tarbut igazgatóságihoz, amelynek ajánlására a zsidó egyetemi hallgatók menzája, ha nem is teljesen ingyenes, de nagyon olcsó ellátást fog valószinüleg adni.

F. Fischel, Viseul de sus. Pe baza informatiuni primite dela Directiunea Regionala P. T. T. din Cluj, va comunicam, ca saful postei locale n'are drept a percepe taxele tarifare decat dupa scrisori controlate pe suspect, ca contin bani straini, iar dupa sheciri de banca nu se poate a percepe nici-o taxa postala

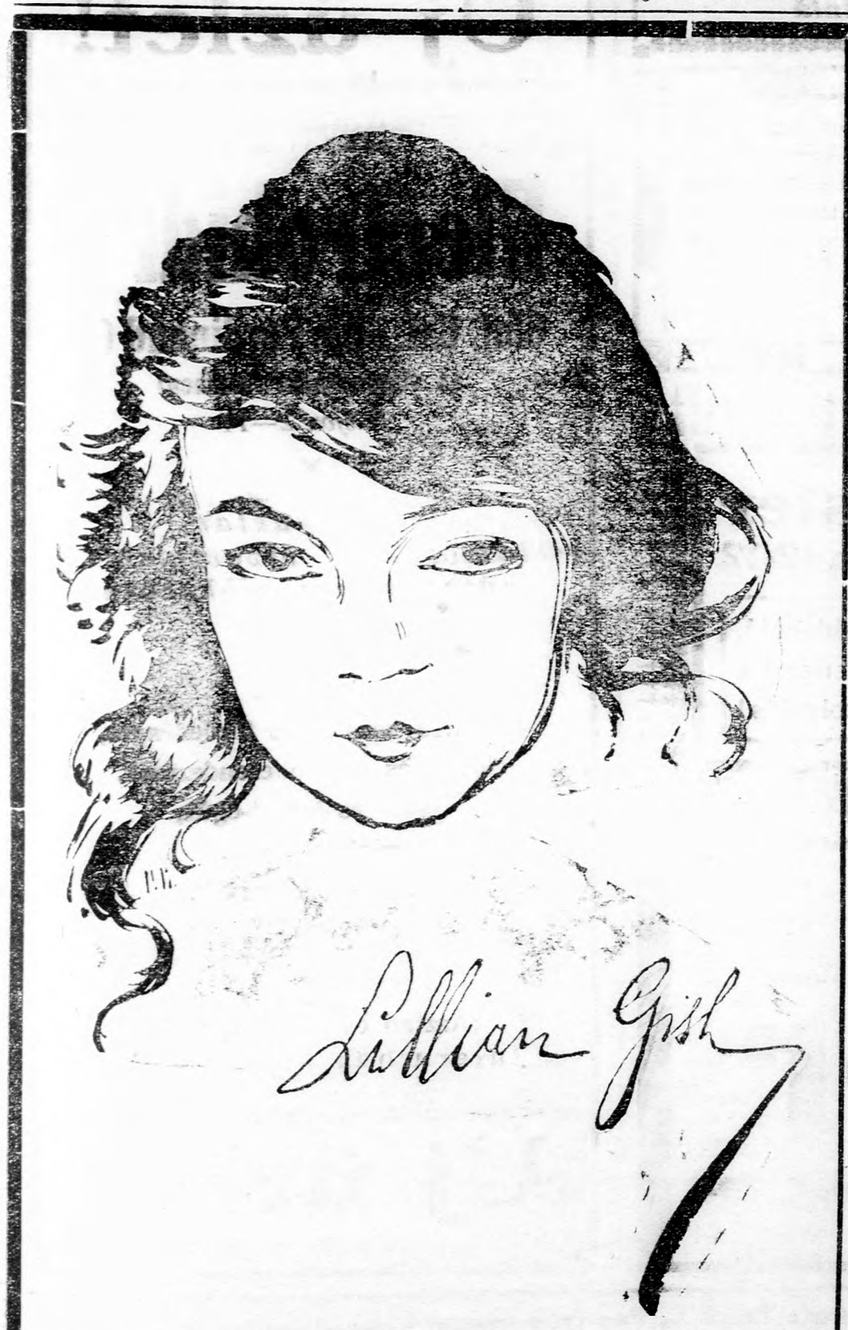

SELECT-MOZGO

A világ legnagyobb filmje, D. W. GRIFFITH mesteri rendezése

Hétfőtől okt. 6-tól AZ Hétfőtől okt. 6-tól

orkán szárnyán

A felbőszült természet drámája, 11 felvonásban.

A főszerepet

LILIAN GISH

a csodaszépségü amerikai müvésznő viszi. Haldoklás a Niagara-zuhatag befagyott hullámain

Bemutatja a Select-mozgó

okt. 6-tól

hétfőtől kezdve.

APRÓHIRDETÉSEK

Szavanként 3 bélelmi egy szó 1.—, vastag betűvel 6.— lej. Legtöbb szavankénti 50 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény

Szamosfalvi gazdaságunkban termett, kitünő étkezési burgonya kapható 50 kilgon felül házhoz szállitva kilónként 4 lejért. Bognár és Szártó, Calea Regele Ferdinand 70. Telefonszám 332. 7929

HUNWALD
Cluj, Str. Vlahuţa (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 147.

Üvegcsiszolda és tükörgyár. Táblaüveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök ujrafoncsorozása 1700

Angol nyelvmester, egyetemi végzettséggel, 3 hónapi kurzus alatt angolul beszélni és irni megtanit. Értekezés: Calea Motilor 53., este 8 ó. után. 7937

Burgonya házhoz szállitva megrendelhető kis és nagy tételben Déri Árpád kertgazdaságából, Deák Ferenc-u. 22. 7926

12—13 éves fiu, gyermektelen intelligens izraelita családnál teljes ellátást kaphat. Cim a kiadóban. 7930

שוחט ובודק מומחה טיכטינער בעל תפילה, בעל קולא, זוכה פאסטען אין קאנגרעסס אדער שטאטסקוואו געמיינדע פער זאאארט אדער 1-טען נאוועמבער. אנפראגע אן דער אדמיניסטראציאן דעם בלאטעס אונטער „פרנסה".

Nyelvtanuláshoz segédkönyveket, szótárakat előnyös árban szállit az Uj Kelet könyvosztálya. Kérjen árajánlatot.

Kiadó 160 négyzetméteres üzlethelyiség Cal. Reg. Ferd. 98. szám allatt a házmesternél. 7942

Antik hálószoba, szalongarnitura, iróasztal, amerikai irodabutor, varrógép, szekrények, üvegkészlet, függönyök, képek stb. sürgősen eladó. Str. General Grigorescu 8. sz. Schüller karmester. 7944

SZINHÁZ — MÜVÉSZET

A MAGYAR SZINHÁZ HETI MÜSORA

Vasárnap délelőtt 10½-kor: Gül baba: (Operette-előadás gyermekek számára. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 68.)
Vasárnap délután 3½-kor: Cigánybáró. (Lévay Ilonka és Bethlen éva föllépésével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 69.)
Hétfő: A mézeskalács (A. bérlet. Sorozat 71.)
Kedd: A mézeskalács. (B. bérlet. Sorozat 72)
Szerda: A mézeskalács. (Bérletszünet. Sorozat 73)

MOZGÓK MÜSORA

Select-Mozgó. Vasárnap, okt 5. Premier. *A csata.* Claude Farrere „La Bataille" cimü hires regénye 8 felvonásban. Főszerepben a hires japáni müvész: Sessue Hayakawa. Az orosz-japán háború.

Hétfő, október 6. Premier. *Az orkán szárnyán.* A felbőszült természet drámája, 11 felvonásban, Lottie Blair Parker népszerü irása után. Rendezte a hires amerikai rendező D. W. Griffith. Főszerepben Lilian Gish. A cselekvés a Niagara jegén történik.

Uránia-Mozgó. Vasárnap, október 5. Premier! *Az ifju Medardus.* Történelmi dráma Napoleon korából. Főszerepben: Eszterházi Ágnes grófnő és Várkonyi Mihály Bécs elfoglalása.

Hétfő, október 6. Premier. *Cosmopolis.* Szenzációs bünügyi filmregény 9 felvonásban, Paul Bourget regénye után. Főszerepben Elena Lunda és Alberto bapozzi.

Apollo-Mozgó. Vasárnap október 5. *Marcco az erő embere.* Nagy szenzációs kalandor dráma 6 felvonásban. Főszerepben Marcco az erőmüvész.

Héttő, október 6. *Ausztráliai menyasszony.* Kacagtató vigjáték, 6 felvonásban. Főszerepben a világ legjobb komikusai: Patt és Pattachon.

אתרוגים
גריכישע אונד אויס ארץ ישראל
אין גראסער אויסוואהל צו האבען אויך שעהנע גרייענע באהדיגערער לולבים אונד פרימא הדסים. פערקויפסשטעללע
ספרים האנדלונג
EMANUEL ROSENZWEIG
SZÉCHENYI-TÉR 36.

Deák Ferenc-utca 12.
Centrala Textilor Textilközpont
férfi és női gyapjuszövetek. Bélésáruk.
Lloyd 2899

Főtiszviselőt keresünk
ki a román, német és magyar nyelvben perfekt. Ajánlatok „Komoly munkaerő" jeligére Cluj. Postafiók 127. küldendők.

Kérjük mindenütt a feltülmulhatatlan **Pierre önborotválókést**
Valóságos gyönyörüség. Svéd acélezüsttel keverve.
Darabja 8 lej. Központ: Bukuresti. Str. Doniei 1.
Rudolf Mosse No 100

Die weltbekannte
אתרוגים לולבים והדסים Exportfirma
HERMAN RATH, TRIEST.
welcher schon mehr als 40 Jahre von die Grichische und Palaestinaer אתרוגים Produzenten in Triest ein Comissionslager besitzt,
eröffnete in Bucarest — Hotel Regina
einen Engrolager von
אתרוגים מובחרים, לולבים גרייענע באהדינהעראער אונד גרייענע געוועהלטע זאך אויך געבונדענע טראקקענע הדסים
Anfragen sind zu richten an seinen Sohn
Kommt **vor** Jom Kippur nach Cluj und Oradea-Mare, **nach** Jom Kippur nach Satu-Mare mit vorzüglicher Waare.
Josef Rath, — Bucarest,
Casuţa Poştală

TACAMUL
TACAMUL
ELŐSZTÁRUGYÁR ELŐSZTÁRUGYÁR
STR. ACLUJ, VRAM JANCU (volt Petőfi-u. 8
Telefon: 4-82.
Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, disztárgyakat stb. Csak viszonteladóknak! **Ezüstöt** (törmeléket is) **a legmagasabb napiáron vesz.** Ugyanott tanulólányok felvétetnek.

Szivattyuk
minden célra, különleges szerkezettel és minden nagyságban. Teljes vizemelőberendezések egyes épületek részére villamos motorral, mélykuti szivattyuk 150 m. összemelő magasságig, kazántápszivattyuk, ürülékszivattyuk, gőzszivattyuk, kézi dugattyus szivattyuk, benzinmotoros szállitható szivattyuk.
Pallos és Marko okl. mérnököknél
Str. N. Jorga 7.
Telefon 650. Lloyd 1910

DÉRI LAJOS szücsmester
Str. Memorandului (v. Unió-u.) 3. Telefon 12-12
Erdély legrégibb és legszolidabb szücsáruháza.
LEGUJABB MODELLEK
Megbizható, lelkiismeretes kiszolgálás!

Kiváló minőségü, kellemes és üditő a
tordai sör
Gyár: Turda, telefon 5. ***Főraktár: Cluj, telef. 394***

Uj üzlet!
מים וחשמל
Electrohidro
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 65
(A siguranţaval szemben)
Telefon 2—14
★
Nagy raktár villamossági, vizvezeték- és gázszerelési cikkekben
★
Csillárok
villamos vasalók és főzőedények,
closet- és mosdóberendezések,
Auer- és invert-égők,
gázharisnyák,
villanykörték,
minden feszültségre.
★
Asztali és fali telefonok interurban használatra.
Uj üzlet!

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.